Голові разової спеціалізованої вченої ради Національного університету «Київський авіаційний інститут», доктору наук з державного управління, професору, професору кафедри національної безпеки та підприємництва
Анжелі ЛЕЛЕЧЕНКО

ВІДГУК

офіційного опонента доктора філософії з права на дисертаційну роботу ТАРАНЕНКА Федора Володимировича на тему: «Державне регулювання функціонування інституту омбудсмана в контексті європейської інтеграції України», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дослідження

Сучасний етап розвитку української державності характеризується масштабними трансформаційними процесами, що охоплюють усі сфери суспільного життя, зокрема систему публічного управління, механізми забезпечення прав і свобод людини, інституційне забезпечення демократичного врядування та адаптацію національної правової системи до європейських стандартів. У цьому контексті особливого значення набувають питання формування ефективних механізмів державного регулювання діяльності інституцій, покликаних гарантувати дотримання прав людини, забезпечувати належний рівень взаємодії між державою та громадянським суспільством, а також сприяти підвищенню довіри громадян до органів публічної влади.

Однією з ключових інституцій демократичного контролю у сучасних державах є інститут омбудсмана, який виступає важливим елементом системи стримувань і противаг, механізмом парламентського контролю та одним із засобів реалізації принципу верховенства права. В Україні ця роль належить Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, діяльність якого в останні роки набула нового змісту внаслідок суттєвого ускладнення суспільно-політичних умов, повномасштабної збройної агресії російської федерації, необхідності захисту прав внутрішньо переміщених осіб, військовослужбовців, цивільного населення, а також активізації процесів європейської інтеграції України.

Дисертаційна робота Федора Володимировича Тараненка присвячена комплексному дослідженню державного регулювання функціонування інституту омбудсмана саме в контексті європейської інтеграції України. Автор визначає об'єктом дослідження суспільні відносини, що виникають у процесі забезпечення та захисту прав і свобод людини та громадянина інститутом

омбудсмана, а предметом — державне регулювання функціонування цього інституту в умовах європейської інтеграції України.

Актуальність обраної теми зумовлена тим, що сучасна модель діяльності омбудсмана вже не може розглядатися виключно як традиційний механізм реагування на окремі порушення прав людини. Сьогодні інститут омбудсмана трансформується у складний багатофункціональний елемент системи публічного управління, який поєднує контрольні, превентивні, аналітичні, комунікаційні, медіаційні та консультативні функції.

Важливим аспектом актуальності дослідження є його спрямованість на пошук шляхів удосконалення державного регулювання функціонування інституту омбудсмана відповідно до європейських принципів належного врядування, відкритості, підзвітності та людиноцентричності публічного управління. Автор обґрунтовує необхідність розвитку такої системи регулювання, яка дозволить забезпечити інституційну незалежність омбудсмана, підвищити ефективність захисту прав людини та адаптувати діяльність відповідної інституції до сучасних викликів.

Особливої значущості дослідження набуває в умовах реалізації Україною стратегічного курсу на набуття членства в Європейському Союзі. Європейська інтеграція передбачає не лише приведення законодавства у відповідність до acquis communautaire, а й формування ефективних демократичних інституцій, здатних забезпечувати практичну реалізацію прав людини та функціонування правової держави.

У дисертації запропоновано розв'язання актуального науково-прикладного завдання щодо визначення теоретичних засад формування та вдосконалення системи державного регулювання функціонування інституту омбудсмана в контексті європейської інтеграції України. Науковий інтерес становить запропонована автором полігональна модель розвитку державного регулювання у сфері функціонування інституту омбудсмана, яка охоплює інституційний, цифровий, правовий, міжнародний, комунікаційний, аналітичний, гуманітарний та безпековий напрями.

Заслуговує на позитивну оцінку те, що автор не обмежується виключно аналізом нормативно-правових аспектів діяльності омбудсмана, а розглядає його як складову сучасної системи публічного управління. Такий підхід дозволяє сформувати комплексне бачення місця цієї інституції у процесах демократичної трансформації держави.

Таким чином, тема дисертаційного дослідження є своєчасною, суспільно значущою та такою, що відповідає актуальним напрямам розвитку науки публічного управління та адміністрування. Вона має як теоретичне значення для розвитку наукових підходів до державного регулювання діяльності незалежних публічних інституцій, так і практичну цінність для вдосконалення механізмів захисту прав людини в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана у межах актуальної проблематики розвитку системи публічного управління, удосконалення механізмів державного

регулювання та формування інституційного забезпечення демократичного врядування в Україні.

Тематика дослідження відповідає сучасним державним пріоритетам, пов'язаним із реформуванням публічного управління, забезпеченням прав людини, розвитком інституційної спроможності держави та виконанням міжнародних зобов'язань України у сфері європейської інтеграції.

Зміст дисертації узгоджується із сучасними підходами до розвитку публічного управління, відповідно до яких ефективність державних інституцій визначається не лише обсягом їхніх повноважень, а й здатністю забезпечувати якісну взаємодію з громадянами, прозорість прийняття управлінських рішень та практичне втілення стандартів прав людини.

Особливістю представленого дослідження є його міждисциплінарний характер. Автор поєднує положення науки публічного управління, адміністративного права, теорії державного управління, правозахисної діяльності та європейських стандартів функціонування демократичних інституцій.

Запропоновані у роботі наукові положення мають значення не лише для вдосконалення діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, а й для розвитку загальної системи державної політики у сфері забезпечення прав і свобод людини.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Дисертаційне дослідження характеризується належним рівнем наукової обґрунтованості, послідовністю викладення матеріалу та логічністю побудови авторських положень.

Методологічна основа роботи сформована із застосуванням комплексу сучасних наукових підходів та методів дослідження. Автор використовує концептуальний, системний, синергетичний та інституціональний підходи, а також методи логічного узагальнення, синтезу, абстрагування, теоретизування, історичної формалізації, системного аналізу, порівняння, індукції, дедукції, групування та прогнозування. Такий методологічний інструментарій дозволив авторові комплексно дослідити особливості функціонування інституту омбудсмана, визначити проблемні аспекти державного регулювання його діяльності та сформувати практично орієнтовані пропозиції щодо подальшого розвитку цієї інституції.

Позитивно слід оцінити використання автором системного підходу до аналізу інституту омбудсмана. У роботі він розглядається не як ізольований орган чи окремий механізм контролю, а як складова ширшої системи демократичного врядування, яка взаємодіє з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, міжнародними правозахисними структурами та громадянським суспільством.

Обґрунтованість висновків підтверджується використанням широкої інформаційної бази, яка включає нормативно-правові акти України, міжнародні документи, аналітичні матеріали та наукові джерела.

Окремо варто відзначити запропонований автором ризик-орієнтований підхід до вдосконалення інституційних механізмів державного регулювання діяльності омбудсмана. У дисертації визначено ключові ризики функціонування цього інституту, серед яких політична залежність процедури призначення омбудсмана, недостатній рівень фінансової автономії, обмежена участь громадянського суспільства у відповідних процесах та проблеми інституційного забезпечення Національного превентивного механізму.

Загалом сформульовані автором положення, висновки та рекомендації мають достатній рівень аргументованості, логічно випливають із проведеного дослідження та демонструють комплексний характер наукового пошуку.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Оцінюючи достовірність та наукову новизну результатів дисертаційного дослідження Ф.В. Тараненка, необхідно зазначити, що представлена робота має комплексний міждисциплінарний характер і знаходиться на перетині науки публічного управління та адміністрування, адміністративного права, конституційно-правової науки, теорії прав людини та досліджень у сфері європейської інтеграції.

З позиції сучасної юридичної науки інститут омбудсмана є унікальною правозахисною інституцією, яка поєднує елементи державного контролю, позасудового захисту прав людини, комунікації між громадянином і державою, а також інструменти впливу на якість публічного адміністрування. Саме тому позитивно слід оцінити обраний автором підхід до дослідження омбудсмана не лише як окремої посадової особи чи органу державної влади, а як складного інституційного механізму, функціонування якого безпосередньо пов'язане з ефективністю державного управління.

Науково обґрунтованим є положення автора щодо необхідності переходу від переважно реактивної моделі діяльності омбудсмана до моделі превентивного та аналітичного реагування. Такий підхід відповідає сучасним тенденціям розвитку національних правозахисних інституцій у демократичних державах, де омбудсман дедалі частіше виступає не лише механізмом відновлення порушених прав, а й суб'єктом попередження системних порушень та вдосконалення публічної політики.

Позитивної оцінки заслуговує авторське бачення функціонального розширення інституту омбудсмана. У дисертації аргументовано, що його діяльність повинна включати превентивно-аналітичну, інституційно-медіаційну та нормотворчо-консультативну складові. Автор обґрунтовує роль омбудсмана як посередника між державними інституціями, органами місцевого самоврядування та громадянським суспільством, що сприяє формуванню культури прав людини та підвищенню рівня довіри до публічної влади.

З правничої точки зору важливим є те, що запропоновані автором положення не суперечать усталеному розумінню природи омбудсмана як незалежної правозахисної інституції, однак розширюють його сучасне функціональне бачення з урахуванням трансформації державного управління та європейських стандартів належного врядування.

Заслуговує на позитивну оцінку проведений у дисертації аналіз зарубіжного досвіду функціонування інституту омбудсмана. Автор не обмежується описом окремих моделей, а здійснює їх систематизацію, виділяючи парламентську, спеціалізовану, багаторівневу та гібридну моделі. Такий підхід має важливе значення для України, оскільки дозволяє визначити можливі напрями адаптації зарубіжних практик із урахуванням національної правової системи та особливостей публічного управління.

Окремої уваги заслуговує дослідження автором інституційних ризиків функціонування омбудсмана в Україні. Визначення проблем політичної залежності процедури призначення, недостатньої фінансової автономії, обмеженої участі громадянського суспільства та окремих проблем у забезпеченні діяльності Національного превентивного механізму свідчить про комплексний характер проведеного аналізу. Важливо, що автор не обмежується констатацією існуючих проблем, а пропонує напрями їх подолання через удосконалення правових, організаційних та управлінських механізмів. Запропонована ідея розроблення стратегічного документа щодо розвитку діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини є логічним продовженням дослідження та має практичну спрямованість.

Достовірність отриманих результатів забезпечується належною методологічною основою, використанням значного обсягу нормативних, наукових та аналітичних джерел, а також послідовним застосуванням обраних методів дослідження.

Загалом результати дисертаційної роботи характеризуються достатнім рівнем наукової новизни, самостійністю авторських висновків та практичною спрямованістю. Вони розширюють наукові уявлення про механізми державного регулювання функціонування інституту омбудсмана та створюють підґрунтя для подальших досліджень у сфері правозахисних інституцій і публічного управління.

Оцінка змісту дисертації та її завершеності

Структура дисертаційної роботи є логічною, послідовною та відповідає визначеним меті, завданням і предмету дослідження. Автором сформовано цілісну систему викладу матеріалу, у якій теоретичні положення поступово переходять до аналізу сучасного стану функціонування інституту омбудсмана та розроблення практичних рекомендацій щодо його вдосконалення.

Перший розділ дисертації має фундаментальний характер і спрямований на формування теоретико-методологічних засад дослідження. Позитивно слід оцінити прагнення автора розкрити сутність інституту омбудсмана через призму його історичного розвитку, функціональної трансформації та місця у системі демократичного врядування.

Особливо важливим для правової науки є те, що автор аналізує інститут омбудсмана не лише як механізм контролю за діяльністю органів влади, а як складову системи гарантування прав і свобод людини. Такий підхід відповідає сучасному розумінню також і правозахисних інституцій, у межах якого ефективність держави оцінюється не тільки за організацією владних процесів, а й за здатністю забезпечувати реальність конституційних прав особи.

Другий розділ дисертації присвячений дослідженню сучасного стану державного регулювання функціонування інституту омбудсмана, аналізу факторів його розвитку та впливу європейської інтеграції України на трансформацію цієї інституції.

Позитивної оцінки заслуговує використання автором системного підходу до визначення факторів, які впливають на розвиток інституту омбудсмана. У роботі враховано політико-правові, інституційні, соціально-економічні, міжнародні, безпекові та управлінські чинники, що дозволяє комплексно оцінити сучасний стан цієї інституції.

Третій розділ має найбільшу практичну спрямованість, оскільки містить авторські пропозиції щодо вдосконалення системи державного регулювання діяльності омбудсмана. Саме у цьому розділі найбільш повно проявляється здатність автора не лише аналізувати існуючі проблеми, а й формувати власні управлінські та правові рішення.

У цілому дисертація характеризується внутрішньою завершеністю, логічністю викладення матеріалу та відповідністю вимогам, що висуваються до наукових робіт на здобуття ступеня доктора філософії.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення дисертаційного дослідження Ф.В. Тараненка визначається можливістю використання сформульованих автором положень, висновків і рекомендацій у процесі вдосконалення нормативно-правового, організаційного та управлінського забезпечення функціонування інституту омбудсмана в Україні.

З позиції правничої науки важливо підкреслити, що сучасний інститут омбудсмана не може розглядатися виключно як елемент системи державного контролю. Його правова природа передбачає поєднання гарантійного, контрольного, правозахисного та комунікаційного потенціалу. Саме тому практична цінність представленої роботи полягає у тому, що автор досліджує механізми забезпечення ефективності цієї інституції через комплексне поєднання правових і управлінських інструментів.

У дисертації запропоновано низку практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення державного регулювання діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Зокрема, автор обґрунтовує необхідність удосконалення правового базису функціонування інституту омбудсмана відповідно до міжнародних стандартів діяльності національних правозахисних інституцій.

Практичний інтерес становить пропозиція щодо формування стратегічного підходу до розвитку інституту омбудсмана шляхом розроблення спеціального нормативного документа, який визначатиме довгострокові орієнтири його діяльності. Наукова цінність цієї пропозиції полягає у переході від фрагментарного вдосконалення окремих напрямів роботи до комплексного стратегічного управління розвитком правозахисної інституції.

Заслуговують на позитивну оцінку рекомендації автора щодо впровадження ризик-орієнтованого підходу у діяльність омбудсмана. Такий підхід має важливе практичне значення, оскільки дозволяє не лише реагувати на вже

допущені порушення прав людини, а й своєчасно виявляти потенційні загрози та формувати превентивні механізми їх недопущення.

Автором визначено послідовність управлінських дій щодо впровадження ризик-менеджменту у діяльність інституту омбудсмана, що включає ідентифікацію контексту функціонування, моніторинг ризиків, їх аналіз і оцінювання, розроблення заходів реагування та подальше коригування управлінських рішень.

Важливим практичним результатом є обґрунтування необхідності цифрової модернізації діяльності омбудсмана. В умовах цифровізації державного управління використання інформаційних технологій у сфері аналізу звернень громадян, моніторингу порушень прав людини та комунікації з громадськістю може суттєво підвищити ефективність правозахисної діяльності.

Позитивно слід оцінити й те, що автор розглядає інститут омбудсмана у контексті сучасних безпекових викликів. Дисертація враховує вплив повномасштабної агресії російської федерації, необхідність захисту прав внутрішньо переміщених осіб, цивільного населення, військовослужбовців та інших категорій осіб, які потребують посиленого правового захисту.

Практичні рекомендації дисертації можуть бути використані:

- у діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та його Секретаріату;
- під час удосконалення нормативно-правового регулювання у сфері захисту прав людини;
- у процесі формування державної політики щодо розвитку демократичних інституцій;
- у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування;
- у науково-освітньому процесі під час викладання дисциплін правничого та управлінського спрямування.

Таким чином, результати дослідження мають виражену прикладну спрямованість і можуть бути використані для подальшого розвитку механізмів державного регулювання функціонування інституту омбудсмана в Україні.

Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях

Основні результати дисертаційного дослідження достатньою мірою представлені у наукових публікаціях автора та відповідають основним положенням роботи.

Аналіз змісту дисертації свідчить, що оприлюднені результати охоплюють ключові напрями проведеного дослідження, зокрема питання правового статусу омбудсмана, механізмів державного регулювання його діяльності, європейських стандартів функціонування національних правозахисних інституцій та напрямів удосконалення відповідної системи публічного управління.

Позитивно слід оцінити те, що публікаційна активність автора спрямована не лише на висвітлення окремих аспектів теми, а на послідовне розкриття концепції дослідження.

З урахуванням міждисциплінарного характеру роботи особливо важливим є поєднання правового та управлінського підходів у наукових публікаціях автора.

Це відповідає сучасним тенденціям розвитку досліджень інституту омбудсмана, який одночасно є предметом вивчення як юридичної науки, так і науки публічного управління.

Результати дисертації не мають характеру простого узагальнення раніше опублікованих матеріалів, а містять самостійні наукові висновки, авторські пропозиції та концептуальні положення.

Загалом рівень апробації результатів дослідження можна оцінити як достатній, а тематика опублікованих праць відповідає предмету та меті дисертаційної роботи.

Дотримання принципів академічної доброчесності

Під час аналізу дисертаційної роботи не виявлено ознак порушення принципів академічної доброчесності.

Дисертація характеризується самостійністю виконання, наявністю власної наукової позиції автора та логічним взаємозв'язком між поставленими завданнями, проведеним аналізом і сформульованими висновками.

Використання наукових джерел здійснюється із дотриманням вимог академічного цитування та належним посиланням на праці інших дослідників.

Варто відзначити, що автор не обмежується простим відтворенням існуючих наукових підходів, а здійснює їх критичне осмислення, порівняльний аналіз та формує власні пропозиції щодо вдосконалення державного регулювання інституту омбудсмана.

Положення, які автор визначає як такі, що отримані вперше, удосконалені або набули подальшого розвитку, мають належне обґрунтування та підтверджуються змістом дисертаційної роботи.

Таким чином, дисертаційне дослідження виконано з дотриманням основних принципів академічної доброчесності, а результати роботи мають самостійний науковий характер.

Мова та стиль дисертації

Дисертаційна робота Ф.В. Тараненка викладена українською мовою з дотриманням вимог наукового стилю. Текст дослідження характеризується послідовністю, логічністю, структурованістю та належним рівнем аргументованості.

Автор демонструє достатній рівень володіння спеціальною термінологією, коректно використовує понятійний апарат науки публічного управління та адміністрування, а також категорії, що застосовуються у правовій науці, зокрема у сфері захисту прав людини, адміністративного права, конституційних гарантій та діяльності національних правозахисних інституцій.

Позитивним аспектом є те, що автор уникає спрощеного трактування інституту омбудсмана виключно як контрольного механізму. У роботі послідовно розкривається його багатофункціональна природа як елемента системи демократичного врядування та гарантування прав і свобод людини.

Стиль викладення матеріалу є академічним, виваженим і відповідає вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття ступеня доктора філософії.

Водночас варто зазначити, що складність досліджуваної проблематики, яка перебуває на межі права та публічного управління, об'єктивно зумовлює

використання значного масиву спеціальної термінології. Автору загалом вдалося забезпечити належний баланс між теоретичною насиченістю матеріалу та його зрозумілим викладом.

Зауваження та дискусійні положення

Позитивно оцінюючи науковий рівень представленої дисертації, її теоретико-методологічне значення та практичну спрямованість, варто зазначити, що окремі положення роботи залишають простір для подальшого наукового осмислення та професійної дискусії.

1. Автором ґрунтовно досліджено механізми державного регулювання функціонування інституту омбудсмана, однак окремого поглибленого аналізу, на нашу думку, потребує питання співвідношення такого регулювання із принципом інституційної незалежності омбудсмана. Враховуючи особливу правову природу цієї інституції, яка має здійснювати контроль за діяльністю органів публічної влади, важливим є визначення меж допустимого державного впливу на організаційні та процедурні аспекти її діяльності. Доцільним було б більш детально розкрити гарантії недопущення перетворення механізмів державного регулювання на форму адміністративного втручання у реалізацію омбудсманом своїх конституційних повноважень.
2. Дисертаційне дослідження слушно враховує вплив повномасштабної агресії російської федерації на трансформацію функціонального призначення інституту омбудсмана. Водночас, з огляду на безпрецедентність умов воєнного стану в Україні, дискусійним залишається питання щодо особливостей реалізації правозахисної функції омбудсмана у ситуації, коли держава змушена застосовувати тимчасові обмеження окремих конституційних прав і свобод. На нашу думку, подальшого розвитку потребує дослідження критеріїв оцінки пропорційності таких обмежень, а також ролі омбудсмана у забезпеченні балансу між вимогами національної безпеки та гарантуванням прав людини.
3. Автор слушно акцентує увагу на значенні рекомендацій омбудсмана як інструменту впливу на діяльність органів публічної влади. Разом із тим, дискусійним залишається питання щодо правової природи таких рекомендацій, їх юридичної сили та механізмів забезпечення належного реагування на них з боку суб'єктів владних повноважень. Враховуючи, що рекомендації омбудсмана не мають характеру обов'язкових владних приписів, перспективним напрямом подальших досліджень могло б бути визначення правових механізмів підвищення їхньої результативності без порушення принципу незалежності цієї інституції.
4. Автором обґрунтовано перспективність розвитку спеціалізованих напрямів діяльності інституту омбудсмана, що відповідає сучасним тенденціям розвитку національних правозахисних інституцій. Водночас дискусійним залишається питання щодо оптимальної моделі співвідношення єдиного інституту парламентського омбудсмана та спеціалізованих правозахисних інституцій. Подальшого наукового

опрацювання потребує визначення критеріїв розмежування компетенції таких суб'єктів, механізмів їх взаємодії та недопущення дублювання повноважень у сфері захисту прав людини.

5. У дисертації значну увагу приділено питанням адаптації функціонування інституту омбудсмана до європейських стандартів належного врядування та захисту прав людини. Водночас, з урахуванням предмета дослідження, додаткового розкриття могло б потребувати питання управлінських механізмів забезпечення такої адаптації. Зокрема, дискусійним залишається питання щодо організаційних форм координації між Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, органами державної влади, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами публічного управління у процесі впровадження європейських підходів до правозахисної діяльності. Перспективним напрямом подальших досліджень могло б стати визначення моделей такої взаємодії, розподілу відповідальності між суб'єктами публічного управління та критеріїв оцінювання ефективності реалізації євроінтеграційних завдань у сфері захисту прав людини.

Наведені зауваження мають переважно дискусійний та рекомендаційний характер, спрямовані на подальший розвиток наукових положень дисертації та не знижують загальної позитивної оцінки проведеного дослідження.

Загальний висновок

Дисертаційна робота **Тараненка Федора Володимировича на тему: «Державне регулювання функціонування інституту омбудсмана в контексті європейської інтеграції України»** є самостійним, завершеним та комплексним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне науково-прикладне завдання щодо обґрунтування теоретичних засад та практичних напрямів удосконалення державного регулювання функціонування інституту омбудсмана в Україні.

Проведений автором аналіз дозволив не лише розкрити теоретичні засади становлення та функціонування інституту омбудсмана, а й визначити особливості його трансформації під впливом євроінтеграційних процесів, цифрових змін у сфері публічного управління, а також нових суспільно-політичних і безпекових викликів, пов'язаних із воєнним станом в Україні.

Наукова цінність представленої роботи полягає у комплексному підході до дослідження державного регулювання діяльності омбудсмана, в межах якого ця інституція розглядається не лише як механізм парламентського контролю, а як багатофункціональний елемент демократичного врядування, здатний впливати на якість державної політики у сфері захисту прав людини, формування стандартів належного управління та розвиток взаємодії між державою і громадянським суспільством.

Заслуговує на позитивну оцінку запропоноване автором бачення напрямів удосконалення функціонування інституту омбудсмана, яке ґрунтується на поєднанні правових, організаційних, стратегічних та управлінських інструментів. Результати дослідження мають значення не лише для розвитку теоретичних положень науки публічного управління та адміністрування, а й для

удосконалення практичних механізмів реалізації державної політики у сфері правозахисту.

Практична спрямованість дисертації визначається можливістю використання отриманих результатів у діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, органів державної влади та інших суб'єктів публічного управління під час удосконалення механізмів забезпечення прав людини, формування стратегічних документів та адаптації національної системи врядування до європейських стандартів.

Основні результати дисертаційного дослідження отримали належне наукове висвітлення та апробацію у публікаціях автора. Зміст роботи свідчить про послідовність проведеного дослідження, самостійність сформульованих висновків та належний рівень академічної доброчесності.

Дисертаційне дослідження виконано з дотриманням основних принципів академічної доброчесності. Зауваження, наведені у цьому відгуку, мають виключно рекомендаційний та дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку наукової цінності представленої роботи.

За актуальністю обраної теми, рівнем наукової новизни, теоретичним і практичним значенням отриманих результатів, ступенем їх обґрунтованості та достовірності, повнотою апробації, структурою і змістом дисертаційна робота Тараненка Федора Володимировича відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а також вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами) щодо оформлення дисертацій.

На підставі викладеного вважаю, що Тараненко Федір Володимирович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

доцент кафедри конституційного права
та теоретико-правових дисциплін
Білоцерківського національного
аграрного університету,
кандидат юридичних наук **Олеся ТИМОЩУК**

ПІДПИС ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник ВДКЗ БНАУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
00493712